

ACC. N:R M. 14335: 1-57

Landskap: ...Västergötland..... Upptecknare: Axel Johansson, Åhaga, Hid.....
Härad: ...Kind..... Berättare: olika personer; se uppt.bladens
socken: ...Ö. Frölunda..... Berättarens yrke:
Uppteckningsår: ...1957..... Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vävskeidar - handel och tillverkning. s. 1-5.

LUF 83

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 14335:1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

VÄVSKEDAR I HANDEL OCH TILLVERKNING. L.U.F. 83.

*Luf 83
1.*

Inköp av vävskedar gjordes, av kringvandrande försäljare, på marknader och av vävnadsförläggare. De kringvandrande försäljare här på orten var nästan utan undantag från Småland. De kunde komma nästan villken årstid, som helst, dock mest på hösten. Hösten var den tid då försäljarna mest besökte hemmen, det var denna tid, som dylika innanarbete började. Försäljarna från Småland kom dock till denna bygd oftare beroende av att de gick till marknader i Mark och sålde och då hade de sin närmaste väg, genom orterna här. Om varje försäljare hade sitt bestämda distrikt, kan jag ej med säkerhet bedöma. Det mest tråliga är att de hade detta, genom en viss bekantskap år för år och om de hade bra och omtyckta vävskedar, blev det givetvis lättare för dem att sälja. De försäljare, som endast medförde vävskedar, färdades i regel till fots, dessa varor var ej så tunga att bära och i regel var försäljarna ej ägare till några hästar. Men det fans också vävskedsförsäljare, som också saluförde andra varor (träslöjdsvaror). När så var fallet, hade de häst och vagn. När de besökte marknader hade de i regel ett flertal träslöjdsalster och då färdades de med häst.

ACC. N:R M. 14335: 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Det fins ett ordspråk, som säger, att ingen regel utan undantag. Men i allmänhet var nog dessa kringresande vävskedsknallar välsedda. Vävskedar var en vara, som folk i äldre tid ej kunde undvara, och här på orten fans ingen tillverkare, så de var nog i allmänhet välkomna. Berättaren Per Johansson omtalar att i hans barndomshem, hade många av de småländska vävskedsförsäljarna sitt nattlogi. Detta var dock åtminstone de flesta av dem, sådana som skulle besöka marknader i Mark. Berättaren omtalar att de hade gott om plats i hans barndomshem, de hade ett stort boningshus och de var blott två syskon. Han berättar också, att han som barn tyckte att det var roligt, när dessa knallar kom. Smålandsdialekten och kindbospråket, var ganska skilda tungomål, (det är det väl också i dag,) men var det säkert i ännu högre grad i äldre tid. Det var detta, som berättaren tyckte var så roligt att höra dessa smålandsgubbar prata, så för hans del var de mer än välkomna. Berättaren säger också att han ej mins att hans föräldrar, hade något särskilt emot dessa nattgäster. I vissa fall blev det ett ombyte på den tidens ganska stora enformighet på landsbygden.

ACC. N:R M. 14335:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

Här i Ö.Frölunda fans under senare hälften av 1800 talet två styck vävnadsförläggare. Den ena av dessa upphörde 1895 den andra vid 1900 talets början. Båda dessa hade vävskedar till försäljning till dem som vävde för dem. Var de köpte desamma eller var de tillverkades har jag ej lyckats att få reda på. Min mor säger dock, att hon vill minnas att de köptes från någon tillverkare i stan. När båda dessa vävnadsförläggare hade upphört, började två stycken lanthandlare här, att syssla med vävnadsförläggning. De lämnade ut garn till vävnad . Dessa vävnader var i regel tunna tyger, till klädningar, förkläden och gardiner. Vid denna tid altså i början av 1900 talet, hade vävskedar av metall (ståhl) börjat att tränga ut, de förutvarande av trä. Dessa skedar av metall, såldes av handlarna på platsen. Någon kringfärdshandel med dessa torde ej ha förekommit här i orten. Om smålandsskedar salubjöds av västgötaknallar, har jag ej lyckats att få någon bestämd uppgift om. Men här på orten sålde smålänningarna själva, altså ej igenom västgötaknallarna. Men mina berättare tror att de åtminstone i vissa fall, lämnade till göteborgsfararna.

ACC. N:R M. 14335: 4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Vävskedar fans av olika typer och storlekar, de skulle alltså passa till de vävnader, som de var avsedda till. Det fans alltså skedar av såväl olika längd, som tjocklek. Vad som i frågoformuläret kallas för "pasmé" kallades här på orten för "bunne" alltså åtta bunne, tolv bunnesked o, s, v. Skedarna måste anpassas efter storlek till det tyg som skulle vävas. För att väva groft tyg, t, e, x, vadmalstygn, fodrades en åttabunnasked. Till finare tyget var till finare skedar fodras det. Som jag förut nämt var det i slutet av 1800 och i början av 1900-talet, som skedar av metall började att användas här på orten. Att vävskedar från någon särskild ort, skulle äga särskilda för och nackdelar, har jag inte hört omtalas här. Mina berättare har icke hört omtalas, att här till orten kommit kommit några vävskedar mer än ifrån Småland och med detta har det förfallit att de till vissa delar var bättre, och till vissa delar sämre, än skedar ifrån andra orter. Vad skedar av olika slag kostade, mins mina berättare inte riktigt med säkerhet. Per Johansson säger, att han var för ung till att lägga detta på minnet, men han vill minnas att en grov sked kostade tre kr. Mor säger 2,50 för en grov och 5 kr. för en fin sked. Dessa prisuppgifter är för tiden 1890-1900.

TILLVERKNING AV VÄVSKEDAR.

Efter vad jag har lyckats att utröna, har det alldrig här på orten funnits någon ~~någon~~ tillverkare av vävskedar. Och detta kan nog betraktas med säkerhet att så ej har varit fallet. Om så varit fallet skulle säkert mina berättare haft detta i minnet eller av sina föräldrar, hört det samma berättas. Så vad, som rör denna del av frågoformuläret, tillverkning av vävskedar, får jag tyverr lämna obesvarat. De som tillverkat vävskedar, torde dock med säkerhet ha varit backstugesittare, torpare och bönder med små och ofullständiga jordbruk. I äldre tid var det i regel dessa kategorier, som nödvändigt måste ha någon bisyssla.

Framställning av beck tilgick så, att trätjära kokades till att det blev en fast konsistens. Som förvaring till beck brukades att användas granbark. Granbarken skars till små lagom lådor, ungefär en 6 tum långa, en 3-4 tum breda och höga och vändes med köttsida inåt. Beckning av ^{tråd} tillgick så, att tråden fick gnidas mot becket, några särskilda verktyg till detta erfodrades ej. Angående försäljning av vävskedar kan jag heller ej uppteckna något utöver vad jag gjort, och att det troligen var egna alster, som dessa småländska försäljare saluförde här på orten.